מפניני הפרשה - מאמר

"והשיגוך"

"**וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגוּךָ**..." (פרק כח') "ובאו עליך כל הברכות האלה" זה ברור – אולם מה המשמעות של המילה "והשיגוך"?

מפרש הרב מחבר הספר "קול שמחה": יש נוהג בעולם, שכאשר משגרים ממרום ברכה לאדם, והוא עולה במעלה, מיד הוא מתחיל לדקדק שבעתיים בלבושו מתהדר, זוקף קומתו ומגיס רוחו.

אז כשמשגרים אליו מן השמים ברכה נוספת, הברכה אינה מוצאת אותו. שכן הוא כביכול "עבר כתובת", שינה את אורחותיו.

משום כך, באה התורה ומברכת אותנו ברכה נוספת: "**וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה - וְהִשִּׂיגוּךָ**", שכל הברכות הבאות ימצאו אותך "באותה כתובת", וברור אין הכוונה לאותה דירה.

אדם שיש בידו אמצעים לכך, שיחליף את דירתו לדירה מרווחת ויפה, מדוע לא. אדרבה, דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם - אבל שישאר באותה צניעות, נעימות עממיות וחביבות, כמקודם.

תלמיד רבינו האר"י הקדוש זצ"ל, שעלה מן הגולה לצפת, כתב משם את רשמיו. והדברים מרשימים ומפעימים, נביאם כלשונם: "...**וכמה גדולה היא הענווה בין תלמידי החכמים! כל אחד קונה לעצמו כל צורכי ביתו על ידי עצמו, חקמה והלפתן והירקות, והכשר והמלח והפירות. והולכים לשאוב מים מן הבאר בכדם על שכמם, כאחד מן המשרתים**..."

רבי יהודה צדקה זצ"ל, היה מספר על רבי עזרא עטייה זצ"ל, שפעם אחת כשהיה מסב עם גדולי הדור, זקני תלמידי חכמים וראשי ישיבות. באמצע שיחתם נכנס תלמיד חכם שהיה צעיר ביחס לזקנים שישבו שם, הואיל ולא היה לו מקום ישיבה סביב השולחן, עמד ליד הקיר.

לא יכול היה רבי עזרא לסבול זאת וחשב: כיצד, אני אשב ותלמיד חכם יעמוד!...מה אעשה, אם אקום לכבודו ואכבדנו לשבת במקומי, ודאי לא יסכים.

קרא לו ואמר בשקט: "**איני חש בטוב. אנא, גמול עימי חסד ושב במקומי, כך אוכל לקום ולשוב לביתי**"...שמח תלמיד החכם הצעיר לגמול חסד עם אחד מזקני הדור, וניאות לשבת על מקומו...זו הענווה שעליה אמרו חכמים שהיא גדולה מכל! זהו: "**וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגוּךָ**" - כי לא שינית מקומך, לא השתנית עקב הברכות שהגיעו לך.

לכאורה מה לנו ולכל זה, לא נעשינו לראשי ישיבה ולגדולי הדור. אנחנו אנשים מן השורה, מה לנו ולדרישת: "**והשיגוך**"?! בוודאי שיש קשר לכל אחד, לדוגמא אחד האנשים עשה חשבון נפש: אומנם חייב הוא לפרנס את משפחתו בכבוד, להשיא ילדים ולתמוך בהם כיכולתו, ולכן הוא עובד מעל ומעבר, אבל באיזה שהוא מקום חש נקיפות מצפון: בבית מחכה אשתו, נשחקת גם היא בעבודתה ובעבודות הבית, מצפה למעט יותר התייחסות, תשומת לב והזדהות.

והוא, ראשו הומה ומחשבותיו פזורות. אין הוא ממלא כראוי אחר ציפיותיה של אשתו, ובכל זאת מנחם הוא את עצמו: **הרי עובד אני בפרך, גם עבורה - מן הראוי שתבין זאת**...

אבל במחשבה נוספת הוא שואל את עצמו - מדוע עבורה אין לי את השעה, האין היא ראויה לכך?! כמה נוקב! ומה התשובה? כשלא היה לך, כשהיית רווק, כשהיית מאורס, היה לך את כל הזמן שבעולם עבורה. ועכשיו, שזכית ונשאת לה? - היא יכולה להמתין...אין זה: "והשיגוך"!

בין אדם לחבירו

אסור לדבר לשון הרע על ילדים. אמנם רבים מתירים לעצמם לדבר גנות עליהם, אבל יש לדעת שלגבי איסור דיבור לשון הרע אין הבדל בין דיבור על ילד או מבוגר. כמו כן אסור לומר או לכתוב משהו אודות ילד, העלול להסב לו נזק. מורה העומד לכתוב הערה שלילית בתעודתו של תלמיד, יחשוב היטב על השפעתה של ההערה על עתיד הילד הן מבחינה חינוכית והן מבחינת הפגיעה בסיכויי פרנסתו. כמו כן על המורים לנהוג בזהירות מרובה שעה שהם מוסרים למורה הבא את חוות דעתם על התלמיד.

שואל ומשיב

שאלה: האם מותר לחזן ולתוקע בראש השנה, לקבל שכר על כך?

תשובה: במסכת בבא מציעא נח: מבואר שפעולה שאין איסור לעשותה בשבת לא מהתורה ולא מדרבנן, בגון שמירת תינוק, אסור לקבל עליה שכר כשנעשית בשבת, אלא אם היא נעשית בהבלעה עם שכר על ימי החול, כגון שנעשית חודש ימים, ומקבל שכר חודשי.

הטור או"ח הביא דברי אחיו רבינו יחיאל, שתמה ממקור זה על מנהג התוקעים והחזנים בראש השנה לקבל שכר, שיש לאסור משום שכר שבת. אולם המרדכי בכתובות, הביא דברי רבינו שמואל שהתיר מכיוון שהשכר הוא לקיום מצווה להתפלל בצבור.

הבית יוסף סימן תקפ"ה הביא סיוע להיתרו של רבינו שמואל, מהגמרא פסחים, שכר מתורגמנים אין בו סימן ברכה, שנראה כשכר שבת. פירוש: שדרכם היה לשכור מתורגמנים לשבת ויום טוב כדי להשמיע הדרשה לרבים, ומשמע רק שהדבר לא רצוי, שהרי אין בו סימן ברכה, אבל אין איסור בדבר.

אולם בשו"ע שו' כתב: "**אסור להשכיר חזנים להתפלל בשבת ויש מי שמתיר**". וידוע הכלל: סתם ויש, הלכה כסתם. אם כן דעת מרן לאסור.

אולם מרן עצמו בשו"ע תקפה' כתב: הנוטל שכר לתקוע בראש השנה או להתפלל או לתרגם בשבת ויו"ט, אינו רואה מאותו שכר סימן ברכה.

משמע שמשילוב הפסיקות שנטילת שכר עבור חזנות ותקיעה בראש השנה אינה רצויה כלל, אולם על כל פנים אינה אסורה, וכבר פשט המנהג להקל, וכן פסק רבי שלמה קלוגר בספרו "האלף לך שלמה".

אומנם הפרי חדש כתב לאסור כדעת מרן בסימן שו', וכן כתבו עוד אחרונים, אך נראה שכיון שאין בזה איסור אלא מדרבנן, לכן שטוב וראוי מאוד להימנע מליטול שכר עבור תפילה ותקיעה בשופר, אולם אין לאסור בזה.

סיכום: טוב וראוי לא ליטול שכר עבור תקיעה ותפילות ראש השנה ויום הכיפורים, אך הנוטלים, יש להם על מי לסמוך, ויעשו זאת בהבלעה עם שכר ימי חול, והמחמיר לא ליטול שכר על כך תבוא עליו ברכת טוב.

מפניני הפרשה - רעיון

"שאו ידיכם קודש"

"ולקח הכהן הטנא מידך" (דברים כו' ד'). הידיים של האדם משונות הן מכל שאר איבריו, שכל האיברים מקומם קבוע ועומד, ואילו את הידיים אדם יכול להשפיל למטה מהרגל, ויכול לרומם אותם למעלה מהראש.

כך גם במישור הרוחני, אדם יכול לעשות בידיו את כל הדברים הפסולים שבעולם: "הידיים ידי עשיו" – אדם יכול לעשות בידי, רציחה, גניבה, וכדומה. "ידיכם דמים מלאו" – הידיים הן עסקניות, ויכולות לגעת בכל מקום, כולל מקומות של טומאה. וביום הכיפורים בתפילת הנעילה אנו מסכמים את תשובת היום: "למען נחדל מעושק ידינו".

אבל האדם יכול לשאת את ידיו לענייני קדושה: "שאו ידיכם קודש" ועל אהרון נאמר: "וישא אהרון את ידיו...ויברכם" ועל נביאי האמת והצדק נאמר: ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר", כלומר ידיהם היו ה קדושות, עד שכאילו ממש "כתוב לאמר". אדם העושה מעשים טובים בידיו, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, הרי הוא מרומם אותן ומקדש אותן. וזהו סוד "ניטלת הידיים" – נטילה זו מובנה הגבה מלשון "וינטלם וינשאם", וככל רעיון מופשט, צריך הדבר להתלבש במובן מוחשי במצווה מעשית – "נטילת ידיים" – ממש.

מעשי ידיו של האדם מסתמלים ברכושו הנקנה ביגיע כפיו, ובעבר עיקר הרכוש היה בתנובת האדמה. לכן את ראשית פרי האדמה, צריך להקדיש לביכטרי, והראשית משפיעה על כל השאר. כאשר הראשית היא קודש, אז הכל מתקדש, כמו רמזו במילים "קדש לי כל בכור" ופירושו:, כל ראשית צריך לקדש, ולכן "תרומת ידך אלו ביכורים, וכאשר אדם מקדיש את ראשית יגיעתו, מרומם הוא את ידיו, בבחינת "שאו ידיכם קודש".

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

מרדכי בן פרחה אוחיון ז"ל | שאלתיאל בן מזל דהרי ע"ה | שולמית בת רחל גיטל פרנקל ז"ל

שלמה בן סלחה למשפחת עדיקה ע"ה | אדגר בן הלן בן גיאת ז"ל | חווה בת נגה אהרונוב ז"ל | אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

מאיר בן אליהו שלום ז"ל | שלמה בן מרים אלמליה ע"ה | מרים בת שרה אילוז ע"ה | דבורה בת מרים נחום ז"ל

שמשון בן יוסף ואסתר טלקר ז"ל | אלישבע בת רבקה טלקר ז"ל | פרלה בת סעודה בן טוילה ז"ל

בס"ד טו' לחודש אלול ה'תשפ"ו
שנה שלושים ואחת גיליון מספר 48
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת כי תבא
מפטירים

"קומי אורי כי בא אורך"
(ישעיה פרק ס')

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת:	18:51
יציאת השבת:	19:49
זמן רבנו תם:	20:22

לקט ענייני התשובה עפ"י הרמב"ם ועפ"י רבינו יונה ב "שערי תשובה"

הקדמה

בגיליון זה נביא לקט מדברי הרמב"ם ורבנו יונה בעניין התשובה, מעלתה ודרכה. על עצם התשובה כתב רבינו יונה בספר "שערי תשובה" בשער א': "**מן הטובות אשר חיטיב ה' יתברך עם ברואיו, כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם, לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו, ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו, לרוב טובו ויישרו כי הוא ידע יצרם, שנאמר (תהלים פרק כה' - ח): 'טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך', ואם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בוגדו, לא סגר בעדם דלתי תשובה, שנאמר (ישעיה פרק לא' – ו'): 'שובו לאשר העמיקו סרה'. ונאמר (ירמיה פרק ג' - כב): 'שובו בנים שובבים ארפה משובותיכם'".**

פרטי הלכה

א. "**כל מצוות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא שנאמר: 'איש או אשה כי יעשו...והתוודו את חטאתם אשר עשו' - זה וידוי דברים**". (הלכות תשובה לרמב"ם)

ב. "**וידוי זה מצות עשה, כיצד מתוודין? אומר אנא השם חטאתי עוויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתוודות ומאריך בעניין זה הרי זה משובח...**" (הלכות תשובה לרמב"ם)

ג. "**איזהי תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכישלון כוח...הוא ששלמה אמר "זכור את בוראיך בימי בחורותיך". ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אעפ"י שאינה תשובה מעולה מעלת היא לו ובעל תשובה הוא**". (הלכות תשובה רמב"ם)

ד. "**דאפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נמחלים שנאמר: 'עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבו העבים אחר הגשם' - שהוא יום המיתה, מכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו**". (הלכות תשובה לרמב"ם)

ה. "**לא ימצא איחור התשובה זולתי בעמי הארץ, אשר הם ישנים שוכבים ולא ישיבו אל לבבם, ולא דעת ולא תבונה להם למהר להימלט על נפשם. ויש מהם נדחים מעל השם ברוך הוא ולא יאמינו לעונש החטא. ואמרו רז"ל (ברכות יט.): 'אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, כי באמת עשה תשובה'**". (שערי תשובה שער א')

ו. "**ומה היא התשובה? שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר: 'יעזוב רשע דרכו...' ויתנחם על שעבר שנאמר: 'כי אחרי שובי נחמתי', ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר: 'ולא נאמר עוד אלוקינו למעשה ידינו...' וצריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בליבו**". (הלכות תשובה לרמב"ם)

ז. "**אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מהכעס ומהאיבה...**" (הלכות תשובה לרמב"ם)

ח. "**כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וכן הוא אומר ומודה ועוזב ירוחם, וצריך לפרוט את החטא שנאמר: 'אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלוהי זהב'**". (הלכות תשובה לרמב"ם)

ט. "**השונה בחטאו תשובתו קשה כי נעשה לו החטא כהיתר, ובזה כבדה מאד חטאתו, כמו שנאמר (ירמיה ג' - ח'): 'הנה דברת ותעשי הרעות ותוכלי' - ביאור 'ותוכלי', כי הרעות נעשות לך כהיתר וכדבר שהוא ביכלתך וברשותך, מלשון: 'לא תוכל לאכול בשעריך' (דברים יב, יז), שתרגומו: לית לך רשו. ואמרו רז"ל (קדושין מ.): כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר. ואמרו רז"ל (שם) על איש שעבר עבירה ושנה בה, כי מכאן ואילך אם יחשוב לעשות העבירה ונאנס ולא עשאה, מחשבתו הרעה מצטרפת למעשה, ועליו נאמר (ירמיהו ו, יט): 'הנה אנכי מביא רעה אל העם הזה פרי מחשבותם'**". (שערי תשובה שער א')

י. "**עוד ידאג בעל תשובה פן יתגבר עליו יצרו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות ב, ד): אל תאמין בעצמך עד יום מותך, כל שכן האיש אשר נצחו לבו כבר, כי ראוי להשמר מן חיצר האורב בכל עת, ולהוסיף בנפשו יראת השם יום יום, ותהיה לו למעוז בעבור עליו כל משברי היצר המתחדש לעתיד**". (שערי תשובה שער א')

יא. "**אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרים אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן, אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו או המקלל חבירו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו**". (הלכות תשובה לרמב"ם)

יב. "**אפילו שהחזיר לו ממון שחייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו, אפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו ולפגוע בו עד שימחול לו, לא רצה חבירו למחול לו מביא לו שורה של שלשה בני אדם מחבריו ומבקשים ממנו, לא נתרצה מביא לו שניה ושלישית לא רצה מניחו והולך לו וזה שלא מחל הוא החוטא, ואם היה רבו הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול לו**". (עפ"י הלכות תשובה לרמב"ם)

יג. "**אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפיים אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעום ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל בלב שלם ובנפש חפיצה, ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא יטור וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון אבל העובדי כוכבים ערלי לב אינן כן אלא ועברתן שמרה נצח...**" (הלכות תשובה לרמב"ם)

פינת העורך

כתוב בפרשתנו "**וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט**" לכאורה הנכון לכתוב: "**וירד מצרימה במתי מעט ויגר שם**"?! נראה ליישב על פי המסופר בירושלמי שהראה אחד החכמים לחברו בית כנסת מפואר ומהודר בחוץ לארץ, נאנח וקרא את הפסוק: "**וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות**" – מפני שבחרו"ל אין להקים בנייני פאר גדולים, אלא לנהל חיים צנועים. לפי זה אפשר לומר שבפסוק זה: "**ויגר שם במתי מעט**" – מלמד אותנו שיעקב אבינו ידע עניין זה ולכן התגורר בחוץ לארץ במצרים באורח חיים צנוע ובצמצום...

ברכות מכל הלב

ברכת מזל טוב וברכות מעומק הלב לבחור הבר מצוה היקר נתן בן לאה ומיכאל זינו הי"ו ולכל בני משפחתו לרגל הגיעו למצוות.
יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם..

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לזוג הצעיר יהונתן ושמחה נאמן הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת עזרי ומשפחת נאמן הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה על ראיית הקשת – חלק א'

קשת בענן היא תופעת טבע אופטית, הנוצרת כתוצאה משבירה, נפיצה והחזרה של קרני אור הבוקעות ממקור נקודתי או כמעט נקודתי. בדרך כלל הכוונה היא לקשת הנובעת משבירת אור השמש. הקשת נראית בכיוון הנגדי למקור האור, לאחר שהאור נתקל בדרכו במקום בו נמצאות טיפות מים רבות בעלות צורה דומה, הגורמות יחד להיווצרות מראה ייחודי זה.

הברית והקשת

אלף שש מאות וחמישים ושש שנה לאחר בריאת העולם הביא הקב"ה מבול שהחריב את כל היקום כעונש על התדרדרות מוסרית של האנושות באותם הימים. היחידים ששרדו את המבול היו נח, משפחתו וקבוצת בעלי חיים שנכנסו עמם אל התיבה. לאחר שנח יצא מן התיבה הוא בנה מזבח והעלה קורבנות לאלוקים, ובספר בראשית פרק ט' פסוקים יב' עד יז' מתארת הצורה, את תגובתו של הקב"ה: **"ויאמר אלוקים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדורות עולם: את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ: והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן: וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר: והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלוקים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ: ויאמר אלוקים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ".**

כלומר הקב"ה הבטיח לא להביא שוב מבול על העולם לשחת את הארץ, ונתן את הקשת כאות ברית וסימן להבטחה זו. ובכל פעם שבני האדם הוטאים הוא מראה את הקשת בענן כתזכורת לאותה הברית שהוא כרת עם העולם.

במשנה מסכת אבות פרק ה' משנה ו' – **"עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת..."**

לפי זה שהקשת נבראה כבר בששת ימי בראשית, עולה שאלה, אם כן, מה בדיוק אירע לאחר המבול – כשבורא העולם קבע שהקשת תשמש לאות על הברית שכרת עם נח ובניו? במשך הדורות ניתנו לכך מספר פירושים, ולהלן חלק מהם.

רמב"ן

הרמב"ן בפירושו לתורה בבראשית פרק ט' יב' כתב שאכן הקשת הייתה קיימת בולם לפני המבול, ולאחר המבול הקב"ה הפך אותה, לסימן שלמרות חטאיהם של בני האדם, הקשת לא מכוונת אליהם:

"זאת אות הברית אשר אני נותן - המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן.

ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו"

"ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נותן" בענן, כאשר אמר זאת אות הברית אשר "אני נותן".

ומילת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחילה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם".

רבי אברהם אבן עזרא

רבי אברהם אבן עזרא בפירושו לתורה בבראשית פרק ט' כתב שאמנם הקשת היא תופעה פיזיקאלית, הנגרמת מקרני השמש, לאחר המבול הקב"ה חיזק את אורה של השמש ולכן מראה הקשת נראה לעיננו: **"ונראתה הקשת אלו היינו מאמינים בדברי חכמי יון, שמלהט השמש תולד הקשת, יש לומר כי השם חזק אור השמש אחר המבול, והיא דרך נכונה למבין..."**

רבנו בחיי

רבינו בחיי בראשית פרק ט' פסוק יג' כתב: **"ומלת "נתתי" כוללת נתתי עכשו, או נתתי כבר מבראשית. ואין ספק כי אות הקשת בין שהיתה ששת ימי בראשית בין שתתחדש עתה לנח, כי אין הנתינה ההיא אלא להזכיר הדבר המותנה שלא יבוא עוד מבול לשחת הארץ..."**

כלי יקר

בפירוש כלי יקר על בראשית פרק ט' הביא תחילה את פירושו של האברבנאל, לפיו לפני המבול לא ניתן היה לראות את הקשת משום שהעננים היו עבים וסמיכים: **"...ומהר"י אברבנאל פירש שגם קודם זה היה הקשת יוצא מן ניצוצי השמש אך שלא היה נראה לבריות כלל לא בעננים ולא באויר כי מתחילת הבריאה היו האדים עולים מן הארץ שמנים וגסים מאד לחוזק הארץ כמו שנאמר (בראשית ב ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את פני האדמה. שאפילו אד אחד לבד העולה מן הארץ היה בו כדי להשקות את כל האדמה ולגודל ריבוי המים ההם שבאויר לא היו יכולין ניצוצי השמש לעבור בה עד שלא היה מתרשם הקשת לא בעננים ולא באויר וזה היה סיבת המבול, רצה לומר ריבוי המים שבתוך האדים. וברחמי ה' יתברך אחר המבול המעיט את האדים וזיכך את האויר עד שהיו ניצוצי השמש יכולין לעבור את האויר, ואז נראתה הקשת בענן לבריות וזה להם לאות על מיעוט המים באויר באופן שלא יבוא על ידם עוד מבול לשחת כל בשר..."**

אולם הוא מקשה עפ"י זה, כיצד יתכן שבדורות של רבי שמעון בר יוחאי ורבי יהושע בן לוי לא נראתה קשת: **"וקשה על פירושם ממה שאמרו חז"ל (כתובות עז:) שבימי רבי שמעון בן יוחאי ורבי יהושע בן לוי לא נראה הקשת, ואם כן חזר האויר לקדמותו ואחר מותם חזר להיות זך ודק כבראשונה ואלו הם דברים זרים אצל השכל לקבלם שישתנה האויר בכמה זמנים":** ומשיב על כך, שאכן גם בדורות של רבי שמעון בר יוחאי ורבי יהושע בן לוי הייתה בפועל קשת, אבל אנשים לא חששו ולא היו בודקים אם יש קשת, מפני שסמכו על אותם צדיקים שיגנו על הדור.

"והקרוב אלי לומר בהיתר ספק זה, לפי שאמרו שבימי החסידים האלו לא נראה הקשת ולא אמרו שלא היה קשת כלל אלא ודאי היה קשת ולא נראה לפי שהבריות לא היו חוקרים אחריו ולא השתדלו לראותו על כן לא נראה, כי כל דור ודור שהיו יראים מן הפורעניות מרעת יושבי בה כי סר צילם ולא היו בדור צדיקים שיגינו עליהם, באותן דורות תלו עיניהם באות הקשת והיו מסתכלין אחריו אם לא נשתנו האדים בחטאם לחזור לכמות שהיו קודם המבול ותמיד היו עיניהם נשואות אל אות זה לבטוח על האות שלא יביא פורענות לעולם.

אבל החסידים הללו רבי שמעון בן יוחאי ורבי יהושע בן לוי שהיו מגינים על בני דורם עד שכל הבריות היו סמוכים על כוחם של זקנים אלו שזכותם יעמוד להם להגין בעדם על כן לא היו צריכין להסתכל אחר הקשת כי היו בטוחים שלא ישתנה עליהם הברית אשר כרת ה' לכל בשר אחר המבול:

שמזכיר את הברית שכרת ה' אתנו שלא יביא עוד מבול לעולם, והואיל הפסוק ביחזקאל מדמה זה למראה כבוד ה', יצא לנו כמה הלכות נוספות השתחויה, הסתכלות.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

מזמור ו' בתהלים פותח בפסוק: "**למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד**". מלבי"ם מבאר שאת המזמור הזה אמר דוד המלך, כשחלה במחלה כבידה וארוכה אחרי מעשה בת שבע, כשהוא מתמודד עם שני דברים. א – מחלתו הקשה. ב – האויבים שלו שמירדו את חייו. יוצא אם כן שבאותה תקופה היו לדוד המלך שני אויבים הפנימי – מחלתו, והחיצוני אויביו: "**מבואר כי מזמור זה התפלל עת חלה חולי כבד וארוך, אחר מעשה של בת שבע, כאשר קבלו חז"ל, והתפלל על חליו (ב' ז'). אבל גם אויביו שטמוהו וימררוהו בעת החיא, עד שהורע זה בעיניו יותר מן חליו, והתפלל גם עליהם (ז' יא'), עד שהמזמור בכללו, ידבר על שני מיני האויבים המכתירים את האדם, האויב הדבוק בו מתולדתו, שהם מזגי גופו ולחותיו המתקוממים עליו להחליאו ולהמיתו, והאויבים החיצוניים שהם זולתו מבני אדם:**

את פסוק ב': "**ה' אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני**" מבאר מלבי"ם שדוד המלך מתייחס לשני מיני כעס: אף וחמה ומבאר את ההבדל ביניהם: "**יש הבדל בין האף ובין חמה, שהאף הוא הכעס הנגלה, והחמה היא תבערת אש הכעס בנסתר בנטירת שנאה ואיבה, ויהיה לפעמים אף בלא חמה אם רק מראה לו פנים נזעמים ואהבה במצפוניו, וחמה בלא אף אם מסתיר אפו ואיבתו, ויש הבדל בין תוכחה וייסור. התוכחה היא בדברים רכים, והייסור בו יאסור את נפשו בדברים קשים או ביסורים ממש, ותוכחת ה' עלי עוון, הוא לפעמים שלא יחטא בעתיד, וזה נקרא תוכחה, ודוד בקש שתוכחה זו לא תהיה באף רק בדברים רכים כאב את בנו.**

ולא הוצרך לבקש שלא יהיה בחמה ונטירת איבה, כי האויב לא יוכיח ולא ישתדל להשיבו אל דרך הנכונה, והתוכחה המגולה תהיה תמיד מאהבה מסותרת, ולא בקש רק אל באפך תוכיחני, ולפעמים יביא ה' יסורים על האדם בעבור החטא שכבר חטא, וייסורים האלה בהכרח הם באף, כי המיסר מראה בנגלהו שקוצף על המיוסר, ולכן בקש שעכ"פ אל בחמתך תיסרני. שלא יהיה מאיבה פנימית ונטירת שנאה כאויב המיסר, רק כמו שכתוב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, ואמר ואהבו שחרו מוסר".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית.

את פרק ב' פסוק ג': "**כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך**: ביאר מלבי"ם, שהבינה היא התבוננות האדם מעט מעט ומוסיף דעת להוציא דבר מדבר, ואילו תבונה היא מבט כללי שכולל כל הדברים, והשגתה היא בראיה מרחוק.

את פסוק ד': "**אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה**" - מבאר המלבי"ם, כביטוי של היגיעה שמתייגע להעמיק בדברי החכמה העמוקים.

את פסוק ה': "**אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא**" מבאר מלבי"ם שיראת ה', היא ראשית החכמה, שהרי החוכמה מתנגדת ליצר הלב, ולכן הם לא יופנמו ויחוקקו בלב האדם אלא ע"י יראת ה'. אבל יש לדעת שללא חוכמה, לא יהיה לאדם יראת ה', שהרי אי אפשר לאדם להבין את גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, המלמדת אותו ללכת בדרכי ה'.

"**כבר התבאר כי ראשית חכמה יראת ה', שאחר שחקי החכמה אין עליהם מופת והם מתנגדים ליצר הלב, אי אפשר שיחקו חקי החכמה בלב אלא ע"י יראת ה', וכמ"ש חז"ל אם אין יראה אין חכמה, שע"י יראת ה' יקבעו בלבו חקי החכמה אשר צוה ה' ונתנם לבני אדם, אולם אמרו עוד שאם אין חכמה אין יראה, שא"א שיבין אדם גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, שהיא תלמדהו ללכת בדרכי ה' ועל ידה יבין גדולתו של יוצר בראשית, עד שיבין יראת ה'...**"

ועוד, אפילו שהחכמה אינה נודעת ע"י החוש והמופת, ע"י היראה יקבעו בליבו אמונה אומן חקי החכמה הנתונים מאלוקי עולם אשר הוא ירא מגדולתו, ויורגל בהם עד שישובו להיות אצלו כדברים הנודעים בחוש וכמושכלות, אמנם אם יוסיף בבקשת החכמה לבקשה ככסף וכמטמונים, אז יבא למדרגה למצוא דעת אלוקים, והם הידיעות הנשגבות בענייני האלוקות כמו מעשה בראשית ומעשה מרכבה שאין מופרים אותם אלא לחכם ומבין מדעתו".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. איזו מידה טובה מקנה קיום מצוות הביכורים לאדם?

א. מידת ההסתפקות במועט. ב. מידת ההתחשבות בזולת.

ג. מידת הענווה. ד. כל התשובות נכונות.

2. איזה הר הוא הר הברכה?

א. הר גריזים. ב. לא משנה, העיקר שיהיה הר בארץ ישראל.

ג. הר סיני עליו ניתנה התורה. ד. הר הרמון.

3. כמה בריתות גדולות כרת ה' עם בני ישראל?

א. אחת, במתן תורה בהר סיני. ב. אחת והיא ברית המילה.

ג. שתיים, בהר סיני ובערבות מואב. ד. שתים, ברית מילה ושבת.

שאלה עפ"י פירוש ספורנו - כיתות ד' עד ח'

7. "...כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלוֹקֶיךָ..." (פרק כח') למה הכוונה?

א. תקיים מצוות ה' באהבה רבה. ב. אם מקפידים על בין אדם לחבירו.

ג. כשתהיה התורה עיקר והמלאכה עראי. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. למה הכוונה - "בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ" (פרק כח')?

א. להצלחה מסחרית בקניה ובמכירה. ב. לצאת מהבית ולחזור בשלום.

ג. היציאה מהעולם בלי חטא כמו הביאה אליו. ד. תשובות א' וב' נכונות.

5. "...וּבַדֶּלֶת וּבַחֲרֵחַ וּבַחֲרֵכ..." (פרק כח') למה הכוונה - "בַּחֲרֵחַ"?

א. קשיי נשימה עם הרחורים. ב. חֲרֵחַ - לשון חררה שהוא חום גבוה.

ג. מחלה שגורמת לחום פנימי ולצימאון תמידי. ד. כל התשובות נכונות.

6. לאיזו תכונה של הנשר הכוונה: "...כאשר ידאה הנשר..." (כח')?

א. להגיה בפתאומיות. ב. לעוף לטווחים גדולים ולמקומות רחוקים.

ג. לעוף בעוז ותקיפות, כמלך העופות. ד. לאכול מטרפו, אך לא לכלותו.

שאלה עפ"י פירוש ספורנו - כיתות ד' עד ח'

8. "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת..." (פרק כט') לאיזו ברית הכוונה?

א. למצוות ברית המילה. ב. לברית שכרת איתם ה' בהר סיני.

ג. לברית שיכרתו בהר גריזים והר עיבל. ד. ללמד את התורה לבנים.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל חינה נקודת אור בחשמונאים פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וביום רביעי בבוקר.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות חינמי ללימוד תורה משמעותי על ידי כעשרים ושישה אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941